

На данашњи дан 1932. године у Београду је отворен Коларчев народни универзитет, задужбина Илије Милосављевића Коларца, који је у ту сврху тестаментом завештао огромну своту од око 50.000 дуката. Здање Коларчевог универзитета пројектовао је српски архитекта Петар Бајаловић.

Данас је субота, 19. октобар 2024.

1745 - Умро је енглески писац ирског порекла Џонатан Свифт, један од најоштроумнијих критичара људских нарави и порока. То је посебно изражено у главном делу "Гуливерова путовања", у којем је, у измишљеном свету Лилипутанаца, дивова и смешних научника, приказао друштвене прилике у Енглеској, изложивши их беспштедној критици. Остала дела: политички списи "Сукнарева писма", сатире "Битка књига", "Прича о бурету".

1812 - Француски цар Наполеон I морао је да нареди напуштање Москве и почне повлачење из Русије. Неуспела инвазија на Русију и пораз у судару с руском војском под командом фелдмаршала Михаила Кутузова означили су почетак краја Наполеонове империје. У поход на Русију Наполеон је кренуо са око 600.000 војника из готово свих европских нација, а тамо је тако страховито поражен да се из Русије вратило свега неколико десетина хиљада војника.

1813 - Уласком у Лајпциг армија удружених савезника - Русије, Пруске и Аустрије - окончана је тродневна "Битка народа" код тог немачког града, у којој су потучене снаге француског цара Наполеона I. После пораза Наполеон се повукао преко Рајне и неколико месеци касније присиљен је да абдицира.

1859 - Рођен је француски официр јеврејског порекла Алфред Драјфус, који је 1894. лажно оптужен да је Немачкој издавао војне тајне и осуђен на доживотну робију, само на основу сумњи и изјава графолошких стручњака. Послат је у један од најгорих затвора на свету на Ђаволским острвима у Француској Гијани. У његову одбрану устао је славни писац тог времена Емил Зола, који је под насловом "Оптужујем" у листу "Л'орор" објавио отворено писмо председнику Републике. Тек 1906. капетан Драјфус је рехабилитован, враћен у војску и унапређен у чин мајора.

1872 - У Новом Јужном Велсу у Аустралији нађен је "Холтерманов грумен", плоча шкриљца тежине 235,14 килограма, у којој је било 82,11 килограма злата, највећа икад пронађена количина тог метала.

1864 - Рођен је француски хемичар и индустријалац Огист Лимијер, који је с братом Лујем направио прву филмску камеру и основао у Лиону фабрику за израду фотографског материјала. Браћа су изумела поступак снимања у природним бојама и у париској кафани "Гран кафе" приредила 28. децембра 1895. прву филмску представу у свету ("Улазак воза у станицу", "Радници излазе из фабрике").

1875 - Умро је енглески физичар Чарлс Витстон, пионир телеграфије. Пронашао је и метод за одређивање електричног отпора ("Витстонов мост") и истраживао електрицитет, светлост и звук.

1899- Рођен је гватемалски писац Мигел Анхел Астуријас, добитник Нобелове награде за књижевност 1967. класик реализма у латиноамеричкој прози. Приказао је потресну физичку и духовну беду у својој отаџбини и исписао снажну оптужницу против диктатура у земљама Централне Америке, доминације мултинационалних компанија, комерцијализације традиционалног живота. Дела: "Господин председник", "Гватемалске легенде", "Кукурузни људи", "Ураган", "Зелени папа", "Очи покопаних", "Викенд у Гватемали".

1915- Русија и Италија објавиле су у Првом светском рату рат Бугарској, која се мучким нападом с леђа на Србију 6. октобра 1915. прикључила Централним силама.

1918 - године у Загребу је у Првом светском рату Народно веће Срба, Хрвата и Словенаца донело Декларацију о уједињењу свих Јужних Словена у једну државу. Неколико дана касније делегација Већа је у Београду дала изјаву о уједињењу преосталог јужнословенског етничког простора бивше Аустро-Угарске у јединствену државу са Србијом и Црном Гором, а регент Александар Карађорђевић је 1. децембра 1918. прогласио Краљевину Срба, Хрвата и Словенаца - првобитно име било је - Краљевство Срба, Хрвата и Словенаца.

1931 - Рођен је енглески писац Дејвид Џон Мур Корнвел, познат као Џон Ле Каре, мајстор модерног шпијунског романа. У романима је осликао бестијалност која доминира светом шпијунаже у сенци Хладног рата. Дела: романи "Позив за мртваца", "Шпијун који се склонио у заветрину", "Рат у огледалу", "Мали град у Немачкој", "Наивни и сентиментални љубавник", "Дечко, дама, краљ, шпијун", "Племенити ђак", "Смајлијеви људи", "Млада добошарка", "Панамски кројач", "Чист шпијун".

1932- У Београду је отворен Коларчев народни универзитет, задужбина Илије Милосављевића Коларца, који је у ту сврху тестаментом завештао огромну своту од око 50.000 дуката. Здање Коларчевог универзитета пројектовао је српски архитекта Петар Бајаловић.

1937- Умро је новозеландски физичар енглеског порекла Ернест Ратерфорд, добитник Нобелове награде за хемију 1908. један од утемељивача модерне атомске теорије. Највише се бавио природом радиоактивности и фундаменталним истраживањима у тој области, откривши три типа радијације, које је означио као алфа, бета и гама зраке. Бомбардујући фолију злата алфа зрацима, 1906. открио је постојање снажно наелектрисаног атомског језгра које је назвао нуклеус, а заједно с немачким физичарем Хансом Гајгером је открио да алфа зраци садрже позитивно наелектрисане атоме хелијума.

1941- У Ужицу је у Другом светском рату (Ужичка република) изашао први број обновљене "Борбе".

1954- Закључен је англо-египатски споразум о повлачењу британских трупа из зоне Суецког канала у року од 20 месеци.

1957- Савезна Република Немачка прекинула је дипломатске односе с Југославијом зато што је Београд признао Немачку Демократску Републику. Односи су обновљени у фебруару 1968. у време када је шеф бонске дипломатије био Вили Брант.

1964- У удесу совјетског авиона "Иљушин-18", који се срушио на Авалу, нико није преживео, укључујући шесточлану делегацију совјетске армије с маршалом Сергејем Бирјузовом на челу, која је требало да учествује на прослави 20-годишњице ослобођења Београда.

1986- Председник Мозамбика Самора Машел погинуо је у авионском удесу у близини границе с Јужном Африком, за који се претпоставља да је последица јужноафричке саботаже.

1987- У судару два путничка воза у предграђу Цакарте погинуло је 102 и повређено више од 5.000 људи.

1987- На њујоршкој берзи "Дау Џонс" вредност акција пала је у току једног дана рекордних 508 поена, односно 22,6 одсто, што је упамћено као "Црни понедељак".

1991- Близу Зајечара откривене су гробнице римског цара Гаја Галерија Валерија Максимилијана и његове мајке Ромуле. Тај римски владар од 293. до 311. подигао је на брду Магура царску палату, названу Ромулијана према имену његове мајке. Откриће је заслуга српског археолога Драгослава Срејовића, који је открио и Лепенски вир.

2001- Најмање 350 људи, махом ирачких избеглица, погинуло је кад је у близини обала Јаве потонуо пренатрпани брод који је из Лампунга на индонежанском острву Суматра испловио у правцу Аустралије.

2003- Умро је глумац Миодраг Петровић "Чкаља", мајстор комедије, један од најпопуларнијих југословенских глумаца свих времена. Остварио је око 200 улога у позоришту, на радију, телевизији и филму, али је посебно остао упамћен првенствено по ликовима из хумористичко-сатиричних ТВ серија "Сервисна станица", "Музеј воштаних фигура", а незаборавне улоге остварио је и у серијама "Љубав на сеоски начин", "Камионџије", "Врућ ветар". Снимио је и 20 филмова укључујући "Пут око света" и "Силом отац".

2004- Непозната лица отела су у Багдаду, и месец дана касније погубила, шефа међународне хуманитарне организације "Каритас" Маргарету Хасан.

2005- Почело је суђење бившем ирачком председнику Садаму Хусеину, оптуженом за злочине против човечности, протеривање становништва, убиство Курда, егзекуције цивила и политичких противника, као и за инвазију Кувајта.

2008 - Умро је Ричард Блеквел, холивудски дизајнер и креатор, творац листе "Десет најгоре одевених жена света". Прву листу те врсте објавио је 1960. и на њој се на првом месту наша италијанска глумица Ана Мањани, а на другом Брижит Бардо. Наредне године друго место је припало Софији Лорен. Године 1969. британска краљица Елизабета ИИ наша се на првом месту Блеквелове листе.

2013 - Први авион Ербас А319 авиокомпаније "Ер Србија" (Аир Србиа), у пратњи два авиона Војске Србије МИГ 29, слетео је на београдски аеродром "Никола Тесла".

(РТВ)